

LUUMURRUD

ÜLDANDMED

► Luumurrud on:

1. Kinnised
2. Lahtised

-
- ▶ Kinnise luumurru korral on nahk terve, kuid jäseme kuju võib olla muutunud luuotste nihkumise tõttu.
 - ▶ Võivad tekkida pehmete kudede, närvide ja veresoonte vigastused ning suured sisemised verejooksud.

Kinnine luumurd

Kinnine luumurd

-
- ▶ Nii kinnise kui lahtise luumurru korral võib jäse murru korral olla ebaloomulikus asendis.

LUUMURRU ÜLDISED TUNNUSED

1. Kannatanu tundis luu murdumist või kuulis plõksatus murdumise hetkel.
2. Tugev valu, mis intensiivistub jäseme liigutamisel.
3. Liikumishäire.
4. Murdunud jäseme kuju või pikkus erineb terve jäseme omast.

5. Turse ja verevalum, mis tekivad pärast luumurdu.

6. Krigin ja hõõrdumisheli.

7. Tundlikkuse kadumine või torkimistunne.

8. Haavast paistavad luuotsad või –killud.

9. Tugev lihaspinge luumurru kohal.

10. Šoki tunnused.

NB!

- ▶ Erinevate luumurdude korral ei esine mitte kõiki loetletud tunnuseid.
- ▶ Luumurru kahtluse korral komple kannatanut väga ettevaatlikult, jäset ära asjatult liiguta.
- ▶ Võrdle vigastatud jäset ja tema pikkust alati terve jäsemega.

-
- ▶ Kui sulle ei ole selge, missuguse jäsemevigastusega on tegemist, anna esmaabi nii nagu luumurru korral.
 - ▶ Pea meeles, et jäseme laskehaava korral võib olla purustatud ka luu ning seetõttu lahasta laskehaavaga jäse.
 - ▶ Lahtise luumurru suurim oht on haavanakkuse tekkimine.

LUUMURRU ESMAABI ÜLDPÕHIMÕTTED.

1. Enne luumurruga tegelemist, pead andma vältimatut esmaabi järgmiste eluohtlike seisundite korral:
 - ▶ Eluohtlik verejooks
 - ▶ Hingamise ja südame töö lakkamine
 - ▶ Lämbus
 - ▶ Šokk
 - ▶ Pea, kaela, rindkere, kõhu, lülisamba rasked vigastused ja lahtised haavad.
 - ▶ Sügavad ja ulatuslikud põletused

-
2. Peata verejooks ja tee haavaside enne luumurru lahastamist.
 3. Hingamise ja südameatalitluse lakkamisel vabasta hingamisteed ja alusta elustamist.
 4. Keera teadvuse kaotanud kannatanu püsivasse külili asendisse.
 5. Vabasta murdunud jäse rõivastest ning eemalda ehted ja käekell. Jalanõude eemaldamine on soovitatav, kuid ei ole vajalik.

-
6. Välti kannatanu asjatut liigutamist ja tõstmist.
 7. Kaitse kannatanut külma ja kuuma eest.
 8. Lahasta kõik luumurrud.
 9. Tõsta lahatsatud jäse kõrgemale.
 10. Vii luumurruga kannatanu haiglasse.

LAHASTAMISE PÕHIMÕTTED

- ▶ Lahastamine on luumurruga jäseme ajutine kinnitamine lahastega liikumatus asendis transportimise ajaks eesmärgiga vältida valu ja lisavigastuste tekkimist.

► Lahaseid on kolme liiki:

1. Kõvad ehk jäigad lahased (puust, alumiiniumist, plastmassist, papist)
2. Pehmed lahased (õhklahased, padjad, rullitud tekid, vaakumlahased)
3. Venituslahased

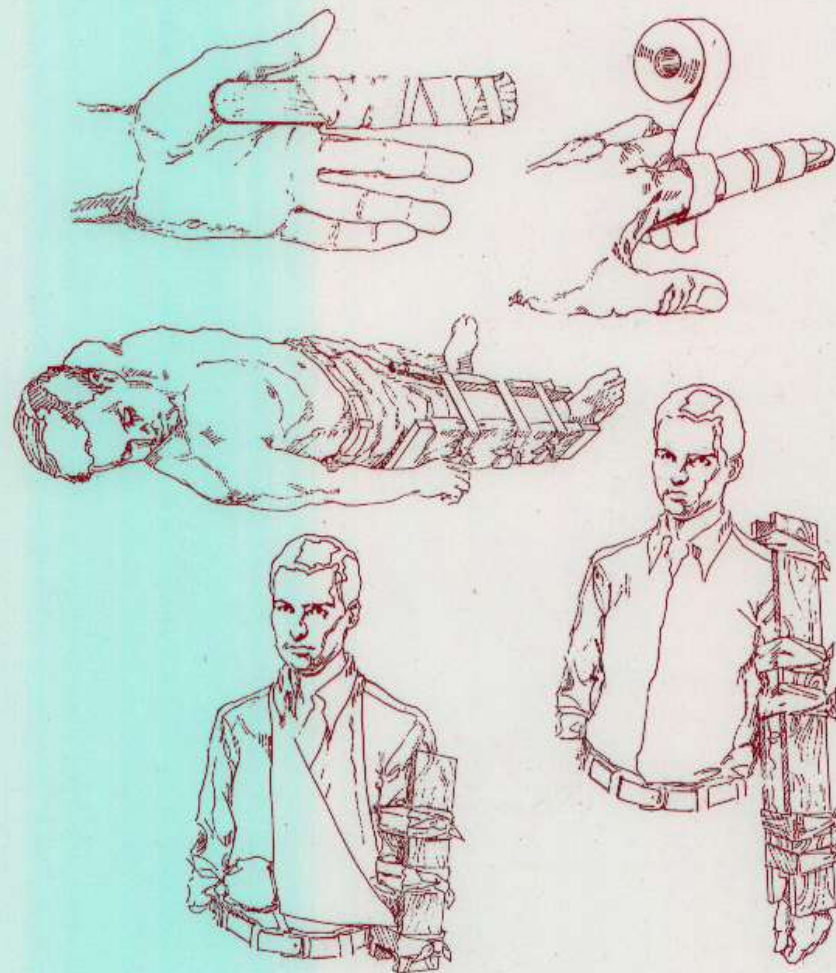
-
- ▶ Avariikohal tuleb lahastamiseks sageli kasutada juhuslikke esemeid
 - ▶ Lahaste puudumisel seo luumurruga jalg terve jala külge ja käsi kolmnurkrätikutega rindkere külge.

LAHASTE KASUTAMISE NÕUDED

- ▶ Lahas peab olema polsterdatud, s.t. naha ja lahase vahel peab olema mingi pehme materjal.
- ▶ Lahas peab ulatama all- ja ülalpool murrukohta üle naaberliigeste.

-
- ▶ Lahased tuleb kinnitada jäsemete külge sidemete, kokkuvolditud kolmnurkrätikute või käepäraste sidumisvahenditega. Sidumist alustatakse murrust kaugemalt ja lõpetatakse lähemal. Kinnitused peavad olema kindlalt all- ja ülalpool murrukohta.

-
- ▶ Tee lahaste kinnitused mõõduka tugevusega.
 - ▶ Lahasta jäse ettevaatlikult, ära asjatult kannatanut liiguta, ära tee talle valu.

LAHASTAMINE KÄEPÄRASTE VAHENDITEGA.**TRAUMAHÄIGE KÄSITLUS**

RANGLUUMURD

1. TUNNUSED:

- ▶ Valu murrukohas, mis suureneb käe liigutamisel.
- ▶ Kannatanu ei taha liigutada vigastusepoolset kätt ja toetab seda küünarnukist teise käega.
- ▶ Turse ja aste murrukohas.
- ▶ Murrupoolne õlg on terve õlaga võrreldes madalamal.

▶ ESMAABI:

1. Seo murrupoolne käsi kolmnurkrätikuga kaela. Kinnita see laia sidemega või kokkukeeratud kolmnurkrätikuga vastu rindkeret.
2. Vii kannatanu haiglasse.

ÕLAVARREMURD

▶ ESMAABI:

1. Palu kannatanul toetada terve käega risti üle rindkere painutatud vigastatud kätt.
2. Seo vigastatud käsi kolmnurkrätikuga kaela. Kinnita see laia sidemega või kokkukeeratud kolmnurkrätikuga vastu rindkeret. Paiguta side õlavarele nii, et ta ei suruks murrukohale.
3. Vii kannatanu haiglasse.

KÜÜNARVARRELUUMURD

Lahtised

Käsi- ja varren

▶ ESMAABI:

1. Tee lahas, mis ulatub küünarnukist sõrmedeni.
2. Aseta lahas peale selles asendis, milles sa kannatanu leiad.
3. Seo vigastatud käsi kolmnurkrätikuga kaela.
4. Vii kannatanu haiglasse.

KÜÜNARLIIGESEMURD

▶ ESMAABI:

1. Abista kannatanut selles asendis, milles sa ta leiad.
2. Ära liiguta kätt küünarliigesest.
3. Kui käsi on küünarliigesest painutatud, tee lahas, mis ulatub küünarnukist sõrmedeni.
4. Seejärel seo vigastatud käsi kolmnurkrätikuga kaela.

4. Juhul kui käsi on sirge, pane kannatanu ettevaatlikult lamama.

- ▶ Palu seejuures kannatanul endal toetada terve käega vigastatud kätt õlavarrest.
- ▶ Pane vigastatud käsi sirgena vastu kannatanu külge (polster käe ja keha vahele).

-
- ▶ Seo käsi laia sidemega või kokkukeeratud kolmnurkrätikuga keha külge kolmes kohas:
 - 1) Ümber randme ja puusade
 - 2) Ümber õlavarre ja rindkere
 - 3) Ümber küünarvarre ülaosa ja kõhu

5. Vii kannatanu haiglasse.

RANDME-, KÄELABA-JA SÕRMELUUMURD

1. TUNNUSED:

- ▶ Kannatanu ei saa liigutada sõrmi.
- ▶ Käelaba või sõrmede tugev turse ja verevalumid.
- ▶ Randmeluumurru korral- iseäralik astmega randme kuju.

▶ ESMAABI:

1. Tee lahas, mis ulatub küünarnukist sõrmetipuni ja pane sidemerull peopessa.
- ▶ Lahasena kasuta pikliku patja, mis kinnita ümber küünarvarre sidemega või laia kleeppaelaga.

-
2. Murdunud sõrmed kinnita kleepplaastriga terve sõrme külge või kasuta sõrme lahastamiseks laiemat puupilbast või tugevamat papiriba.
 3. Seo vigastatud käsi kolmnurkrätikuga kaela.
 4. Vii kannatanu haiglasse.

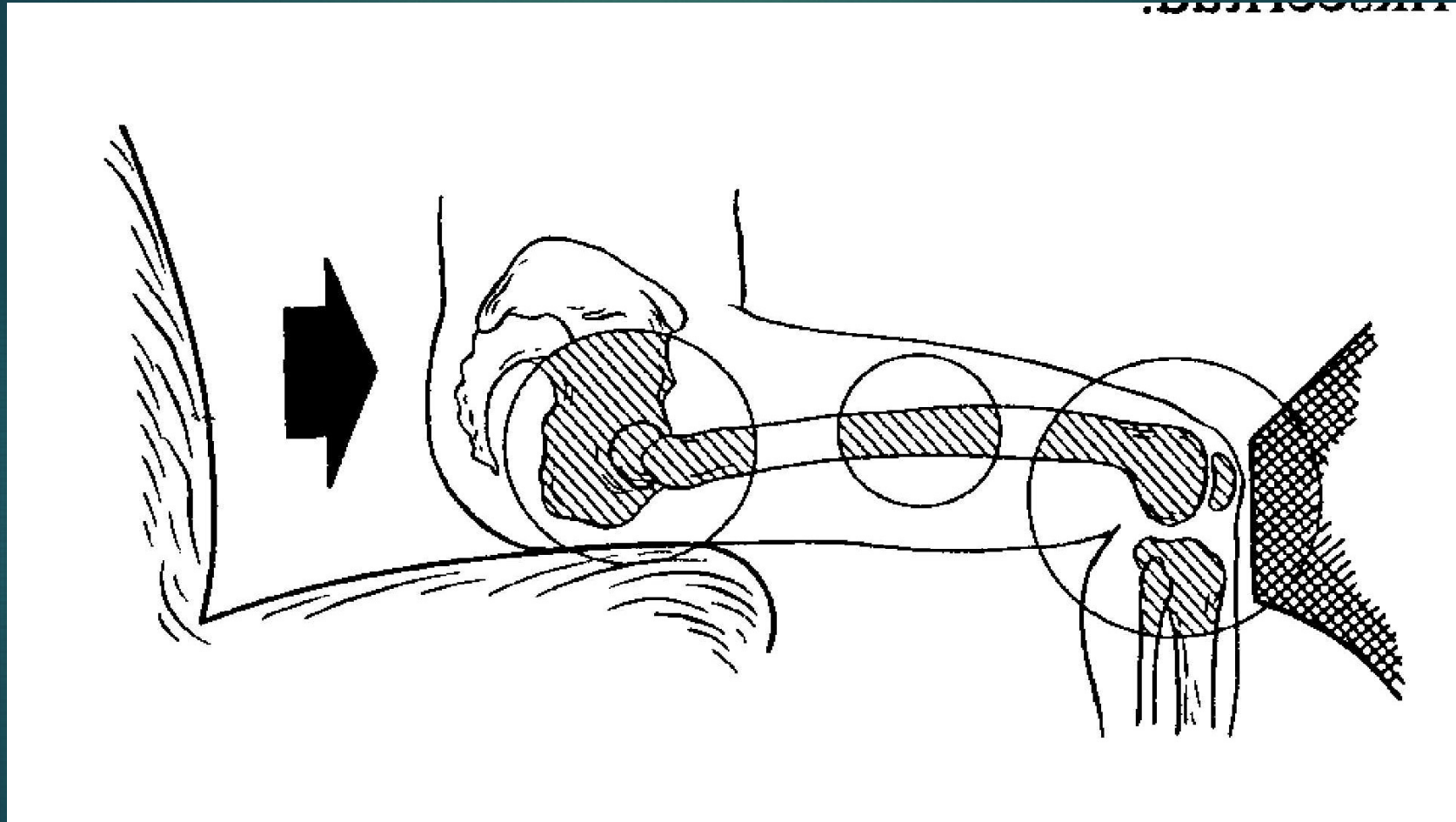
PUUSALUUMURD

► TUNNUSED:

1. Tugev valu puusas pärast kukkumist.
2. Kannatanu ei saa jalale toetuda.
3. Selili lamades ei saa jalga liigutada.
4. Turse murrukohas.
5. Jalalaba on tavaliselt väljapoole pöördunud.
6. Vigastatud jalg tundub lühemana.

-
- ▶ ESMAABI:
 - 1. Pane kannatanu selili lamama.
 - 2. Lahasta jalg täispikkuses.
 - 3. Välti šoki kujunemist
 - 4. Vii kannatanu haiglasse.

REIELUUMURD

-
- ▶ Tugev valu murru piirkonnas.
 - ▶ Sageli tekib lahtine luumurd haava, verejooksu ja haavas nähtavate luuotstega.
 - ▶ Reie kuju muutumine.
 - ▶ Vigastatud jalg on lühenenud.
 - ▶ Šoki tunnused.
 - ▶ Vigastatud võivad olla suured veresooned ja närvid.

▶ ESMAABI:

1. Lahtise luumurru korral peata verejooks ja seo haav.
2. Pane kannatanu selili lamama ja lahasta jalg täispikkuses.

-
- ▶ Kinnita lahased laiade sidemetega:
 - 1) Hüppe- ja põlveliigese kohal.
 - 2) All- ja ülalpool luumurru kohta.
 - 3) Puusade kõrgusel ja kaenla alt ümber rindkere.

3. Juhul kui lahaseid ei ole, seo vigastatud jalg terve jala külge.

- 1) Selleks pane jalgade vahel kubemest labajalgadeni kokkukeeratud tekk, lina vm.
- 2) Seo jalad kokku laiade sidemetega.
- 3) Tee side ümber hüppeliigese 8- kujuliselt, siis üle põlveliigese ning seejärel side üles- ja allpool murrukohta.

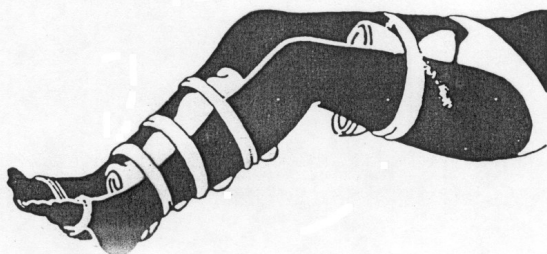
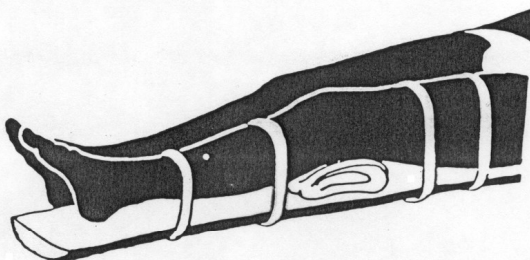
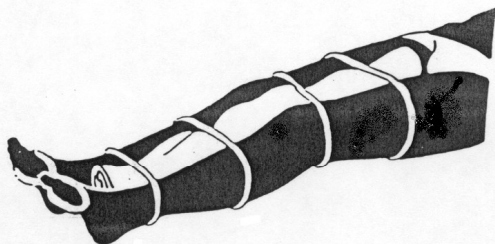
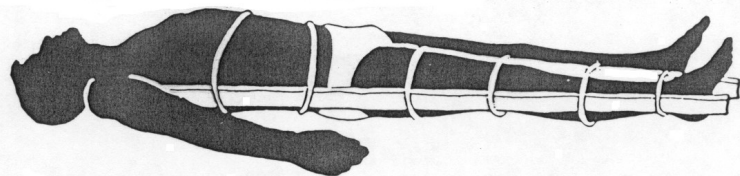
4. Kui sul on ainult üks lahas, siis polsterda see ja pane jalgade vahele kubemest- labajalgadeni.

Kõik sõlmed tuleb teha terve jala peal.

5. Väldi šoki kujunemist.

6. Vii kannatanu haiglasse.

HULGIMURRUD

-
- ▶ Hulgimurrud on samaaegselt esinevad erinevate kehaosade luumurrud.
 - ▶ Sagedamini põhjustajaks liiklusõnnetused.

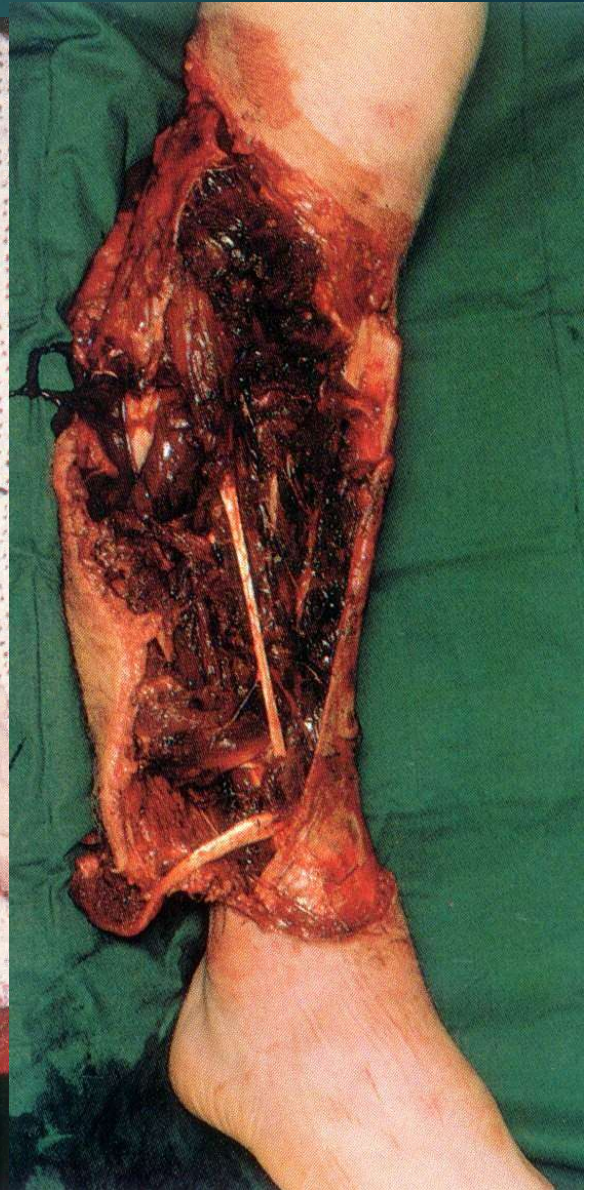

► ESMAABI:

1. Tuleb lähtuda hulgimurdude eluohtlikkusest ja raskusest.
2. Esimeses järjekorras antakse abi lülisambamurruga kannatanule.
3. Teises järjekorras kolju-, rindkere- ja vaagnaluumurruga kannatanule.
4. Kolmandas järjekorras jäsemeluudega kannatanud.
5. Väldi šoki kujunemist.
6. Vii kannatanu kiirelt haiglasse.

Küsimused?

